

A „felújított” énekesnő

Karikó Teréz évei Szegeden

Drámai szoprán. Abból a fajtából, amit hajlamos a szakma röviden elintézni: hangbirtokos. Kétségtelen, volt idő, mikor Karikó Teréz „szemtelenül” fitogtatta torának eme ritka adományát, s valósággal leénekelte partnereit a színpadról. Aztán kinőtte az énekesek gyermek-betegségét, nem utolsósorban a Vaszy-iskola együttes-kultúráit igénylő pedagógiáján, minek következtében művészete letisztult, módorossága erőnyűvé nemesedett, s hangjának fényét, szépségét izgalmas színek töltötték föl, melyek a nyitott magánhangzói, diftongusai révén egyéni zamatot írtak át a hálás matériát.

A főiskolán Lendvai Andor növendéke, Geszthy Sylvia, Jasper Bella osztálytársa volt, s a diplomával előbb Rómába költözött, a Via Flaminára, ahonnan Tito Schipa magániskoláját látogatta, később Szegedre, ahová viszont Vaszi Viktor invitálta. Az idő tájt, hogy Moldován Stefánia a budapesti Operába szerződött. Simán ment az örsékváltás. Karikó Teréz gyorsan átvette a „Stefi” szerepeit: Desdemónával mutatkozott be Vadas Kiss László oldalán, Tatjanaként a lengyel Kopiczinsky dirigálta, első szegedi premiere a Don Carlos Erzsébeté volt, s a Nyugat lányára készülöben még beugrott Donna Elvirának. Egyszóval látványos egy nyitány, bárki elirigyelhetné. Miképp a folytatás sem hozott szűkös éveket. Tíz Verdi, hét Puccini, hat Mozart, két-két Wagner és Csajkovszkij szerep mellett a fontosabbak: Fidelio, Norma, Nedda, Michaela, Jaroszlavna, Tábormagyné. Aztán a modern operákban Prokofjev és Hindemith, Gotovac és Egk figurái, pusztán felsorolni túlfeszíti egy portré keretét. Hát még ha hozzáveszszük az oratóriumokat, melyeket mindig szívesen vállalt a filharmonikában.

Talán a Nabucco Abigailje a kedvenc, nagy ambíciós bravúrszerep, hangvételét igen közelinek érzem magamhoz. Hasonló okok miatt szerettem a Sziácliai vecsernye koloratúrást, ám líraibb Elenáját, a három Leonórá (Trubadur, A végzet hatalma, Fidelio) és egy másik világból a Rózsavag Marschalinnát. Ezzel a Tábormagynéval viharos körülmények között szerepeltem az Operaházban. Délben telefonáltak Szegedre, hogy ugorjak be az osztrák Gertrud Eckert helyére, a vonat természetesen késett, előadás előtt fél órával ültem kocsi-ba a Nyugatinál, próbáról szó sem lehetett, akkor láttam először a színpadot, mikor a közönséget. Egy ízben, hogy le kellett ülnöm a ke-revetre, Lukács Ervin vezénylés közben integetett, ne oda, máshova, s a végén derült ki, a bútor lába törött volt; nem mondom, Tábormagyné az ülepén, egy vidéki fruska elővezetésében, szép kis látványt ígért. Azért persze imádok beugrani. Hihetetlenül inspirál, olyasmit hoz felszínre belőlem, ami máskülönben eszembe se jutna.

Akadnak békésebb vendégjátékok is Pesten, külföldön. — Az Operaházban voltam még Pillangókisasszony, Abigail, sőt a Figaró házasságának grófnéja is, amin — nem szemrehányásként mondom — fanyalgott a helyi kritika, de Melis György például elfogadott. Többször énekeltem Angliában, Bécsben, az NDK-ban, Csehszlovákiában, Bulgáriában, Lengyelországban és Jugoszláviában, sőt a KISZ Központi Művész-egyesületével két és fél hónapos tengerentúli turnén vettem részt az USA és Kanada 52 nagyvárosában. Nagy megtiszteltetés, hogy az ame-

Jean Bonhomme-mal, a londoni Covent Garden tenoristájával 1969-ben: a szabadtéri Carmen Michaelája

rikai Hurok cég, mely a közelmúltban ismét meghívta a KISZ-együttest, ragaszkodott hozzám: a tervek szerint január-márciusban bonyolítjuk le a korábbihoz hasonlóan ígérkező körutat az óceán túlsó partján.

— Gyakran föllép a Szegedi Szabadtéri Játékokon. Az idei nyáron „nadrágos” szerepben: először lesz Mátyás Erkel operájában, a Hunyadi Lászlóban.

— Amikor Szegedre szerződtem, már népszerűek voltak a Dóm téri előadások. Természetesen boldogan kapcsolódtam be Inezként a Trubadurba, Michaelaként a Carmenbe, Lolaként a Paraszttbecsületbe. Az Aida főpapnőjét többször is énekeltem, s megkaptam a Borisz Godunov Marináját. Olyan címszereplő partnereként, mint Gyuszelev, amit — megint pusztán a tényyszerűség kedvéért tenném hozzá d'Arce.

— a szegedi színház leg-

utóbbi Muszorgszkij-bemutatóján csak a nézőtérrel figyeltem. Ilyen a sors, az elmúlt színlelvadok nagy szerepeikhez mindössze a felújításokban juthattam, melyek alig egy-két előadás érhet meg, a lefrissebb Bohémélet Musette-jével, az egyetlen premieremmel pedig csak később kerülhetünk a helyi közönség elé.

Karikó Teréz a szegedi operatársulat vezető énekes. Liszt-díjas, a városi tanács alkotói díja és az SZMT Juhász Gyula plakettje tanúsítja, alakításait hivatalos fórumokon is elismerték, méltányolták. A nagyszínház beállítását követően a Szabadság mozibeli új otthonuk (termi-nusában és adottságaiban) egyelőre nehezen körvonalazható lehetőségeinek dacára sem pesszimista. Úgy tudja, saját jogú öregségi nyugdíja hazai Verdi-bemutató cím-megint pusztán a tényyszerűsége vár rá, a Jeanne d'Arce.

Nikolényi István

Gémes Eszter:

Mindig magam

8.

Elengedtek, hajnali 4 órakor indultunk, ahogy mondani szokás, tökön-pasziúron. Deres fagyos volt már a föld. Csetlettem, botlottam, a hitvány cipőmben. Mire odaértünk, tisztára lesántultam. A misén részt vettem, aztán elmentünk a lakásukra, de én már hazajönni, olyan lábakkal olajjal bekente, és két nap múlva jöttünk vele haza.

Minden szombat este katlanon melegítettünk vizet, egy irgalmatlan nagy vésett teknőben fűdöttünk. Nyáron meg a kútnál, egy nagy kád-ban. Ha reggel felébredtünk, anyám első szava az volt, „lányok, imádkozzatok, a fejetöket tő-gyétök rőndbe”. Az ajtó háta mögött volt a fű-sülködés. A nagyobbak fésűlték a maguk ha-ját, meg a kisebbekét is. Az asztal körül haj-aszkodni nem volt szabad. A ház előtt volt egy ku-pae homok, orrot fúni ide kellett lemenni. Ha valaki érezte, hogy a szél akar menni tőle, akkor is ki kellett menni. Ha bent engedte el, akkor is ki kellett menni, kiszellőztetni magát. Té-len tanyán, öt órakor már sötét van. A család elvégeződött, beültek a kisházba. Anyám a böl-csőt kivette, dajkálta. Hármán fűtünk a böl-csőbe ülve. Ilyenkor verset, vagy dalt mondtunk,

úgy hajtottuk a bölcsőt. A bölcsőzésnek az lett a vége, hogy valamelyik jól meglóditotta, ki-hemperedtünk mindannyian belőle. Sohasem volt úgy, hogy sebes orrú ne legyen közöttünk.

Anyám apja nálunk lakott, nagyon haragu-dott, ha azt verseltük: „Eljen Ferenc Jóska, magyarok királya”. Ha nem hagytuk abba, megrángatta a hajunkat. Egyszer játszottunk a húgommal, dobáltuk a házablaktól, meg az is-tálló ajtajából egymást almával. Öregapám ar-ra járkált, elérte a húgom almája. Este vacso-ráztunk, azt mondja apám:

- Édesapám, mi lelé a maga orrát?
- A lányok almát vágtak hozzá.
- Melyik volt?
- Eszter!
- Gyere ide, Eszter!

Az asztal tetején keresztül húzta a fejem, de csak úgy zuhogtat rá az öklöcsapások, a vál-lamra, hátamra, ahol értek. Nem tudakozta, hogy te voltál-e? Az idegen panaszaik sem kérdezték a fiatalit, igaz volt-e, hanem alkal-mazták a szigort. Még iskolába nem jártunk, a birodalmunk a kuckó, meg a heverőgály volt. De mivel mezítalab szaladoztunk, a döngölt ház földjén, talpunk vastagon koszos volt. Erre a célra volt egy éles kés, ha fel akartunk men-ni az ágyra, vagy a kuckóba, ezzel a késsel kellett talpunkról a piszkot lekaparni.

Engem ketten is fogtak, mire meg bírták ka-parni a talpam. Majd beleőrültem a csiklando-zásba, meg a talpvakarásba. Hogy teljen az idő a gyereken, ide hozták a játékokat, gombfoei, sürgettyű, kijátszott kártya, fűsűsmuszika, ska-tulya, rongybaba, fűzfásip, Takargatás is ked-ves játék volt. Egy sarokban az ágyon beült egy gyermek, ami ruha csak létezett kéznél, mind ráta-kargattuk, aztán sorjában szedtük lefelé.

Bélyegen a korona

A magyar koronázási jel-tavaly kiállított tervei jelen-vények — egyetlen nagy ala-kú bélyegen. Leterített palás-ton a korona, a jogar és az országalma. A bélyeg körüli mezőben a dátum: 1978. ja-nuár 6. A 20 forint értékű, 98×78 milliméter nagyságú bélyegblokk tervezője Lég-rády Sándor festő- és gra-fikusművész.

Negyvenhat esztendő alatt több mint 400 bélyeget ter-vezett. Közöttük olyan is-mert sorozatokat, mint az 1932-ben megjelent „híres magyarok” arcképe, az 1938-ban kiadott Szent István-sorozat, a Székesfehérvár 1000 éves jubileumára készí-tett, s az elmúlt évben üze-tekbe került „Sopron 700 éves” című sor. Több nagy nemzetközi sikert ért el: ő volt az első magyar bélyeg-tervező, aki első díjat nyert Amerikában a bélyeg-világ-szépségszerenyen légi posta-sorozatával. Aachenben pe-dig harmadik díjas lett öt világrész filatelistáinak ver-senyén. A pécsi egyetemen 58 EC-vel érhető el.

Interszpuntyik

Közvetlen telefon-összeköt-tetés létesült Havanna és Szófia között. A bolgár fő-városban kívül a havannaiak — az Interszpuntyik rend-szeren keresztül — közvetle-nül hívhatják Berlint, Budapestet, Moszkvát, Prá-gát és Varsót.

Növényvédelmi teendők

A csapadékos időszak ked-vezett a gombabetegségek továbbterjedésének — tájé-koztat a Csongrád megyei Növényvédelmi és Agro-kémiai Állomás. — Emiatt a gyümölcsösökben az alma-favasarodás, szibarack-le-vélfodrosodás és a meggyim-nília ellen feltétlenül meg kell ismételni a védekezése-ket. A gombák ellen készített permetlevelet érdemes rovar-ölőszerekkel is kiegészíteni, mert a kártevők is megkezd-ték mozgásukat, szaporodá-sukat. Kelnek az alma- és szibarack-levéltetvek, a gramm szükséges 1 folyómé-takácsatkák, de már aktuá-lis a védekezés a körte le-vélbolha, a téli araszólok, a sodrómolyok ellen is. Leg-jobb hatás a felszívódó Bi-

A hűvös idő miatt von-tatozott kelő borsó hosszú ideig ki van téve a csipkézobogarak kártételének, ezért ajánlatos a borsóter-méket ellenőrizni. Veszély esetén Ditrifon 5 vagy Rov-linka 3 D porózószert hasz-náljunk. A káposztapalánta-nyak károsításával sok gondot okoz a káposztalégy, de a helyrevertett vagy pa-lántázott egyéb zöldségfélé-ket is számos légykártevő ve-sélyeztet. Ellenük a Basu-din 5 G a legeredménye-sebb, a sorok mellé 2 gramm szükséges 1 folyómé-terre, a kelő zöldségnövé-nyek fiatal levelein sok ap-ró lyuk található, amit a tömegesen fellépő földi bol-hák okoznak. A fent emlí-tett porózószerek ellenük is hatásosak.

Özvegyi nyugdíj házasságkötés után

Özvegyi nyugdíj továbbfo-lyósításáról érdeklődik M. F.-né szegedi olvasónk. Ar-ra kíváncsi, ha az özvegyi nyugdíjas újból férjhez megy, akkor jogosult-e továbbra is a nyugdíjra. Továbbá azt is szeretné tudni, ilyen eset-ben mi a teendő az új név bejelentésével kapcsolato-san?

A társadalombiztosítási törvény rendelkezései sze-rint az ideiglenes és az ál-landó özvegyi nyugdíj meg-szűnik, ha az özvegy újabb házasságot köt. Annak az özvegynek, aki az újabb há-zasságkötéskor állandó öz-vegyi nyugdíjra volt jogo-sult, végkielégítést kaphat. A végkielégítés az özvegyi nyugdíj egy évi teljes ösz-szege. Ez a teljes összeg jár akkor is, ha az újabb há-zasságkötés előtt az özvegyi nyugdíj például a magasabb saját jogú öregségi nyugdíja miatt egyáltalán nem folyó-sították, vagy az özvegyi nyugdíjnak csak egy részét fizették ki. Abban az eset-ben, ha az özvegyi nyug-díjat több jogosult között

megosztva folyósították, mert az özvegyen kívül az elvált nő is kapott özvegyi nyug-díjat, az újabb házasságot kö-tő jogosult végkielégítés-re, természetesen a reá eső özvegyi nyugdíjrész egyévi összegére. A végkielégítést a nyugdíjfolyósító szervnél leg-később az újabb házasságkötéstől számított egy éven belül lehet kérni.

Ha az özvegy, aki az ál-landó özvegyi nyugdíjra jo-gosult korhatárt — az 55. életévet már betöltötte, és ezt követően köt újabb há-zasságot — végkielégítést nem vett igénybe, az öz-vegyi nyugdíját megtarthatja. Ez azt jelenti, hogy az ilyen özvegyi nyugdíjat a ház-as-ságkötés ellenére változat-lanul folyósítják.

Az említett korhatár át-menetileg magasabb azoknál, akik mezőgazdasági szövet-kezeti tagként szerzett szol-gálati idő alapján jogosultak özvegyi nyugdíjra. Ez a kor-határ 1978-ban 57 év. A társadalombiztosítási törvény ezt a lehetőséget nemcsak az

1975. július 1-e után kötött házasságok esetén biztosítja, hanem azoknak is, akiknek az állandó özvegyi nyugdí-ját 1963. április 30-át kö-vetően kötött házasság mi-att — a korábbi szabályok szerint — megszüntették. Ezek az özvegyek a törvény alapján, ha eddig nem kérték, még mindig kérhetik özvegyi nyugdíjuk újbóli folyósítását, feltéve, hogy újabb házasságkötésük az említett korhatárt már be-szűntötte és végkielégítést nem vettek fel. Ebben az esetben az özvegyi nyugdíj olyan összegben jár, mint-ha az meg sem szűnt vol-na. Ha az özvegyi nyugdíjas újabb házasságot kötött, azt írásban be kell jelenteni a Nyugdíjfolyósító Igazgató-ságnál (1820 Budapest, XIII., Váci u. 67—79.) és megjelölni, hogy mi az özvegy ké-relme. A kérelemhez min-den esetben csatolni kell a házassági anyakönyvi kivo-natot, és feltüntetni az öz-vegyi nyugdíj folyósítási törzsszámát.

Dr. V. M.

Anyám hozott csemegéznivalót is: tányericát, tökmagot.

1860-ban kezdődött itt Örhalomnál a tanítás. Egy Martonosi nevű nőnek két tanítványa volt, egyiket felajánlotta iskolának. Akkor még a gazdák fogadták a tanítót. Ellátták mindennel, csak üzenni kellett, már vitték a gyerekek, ami hiányzott neki. Csak annyit mondott a gyerek a tanítónak:

— Ezt mög kendnek küldte édesapám.

Ez annyira hagyomány lett, hogy még az én iskolába járáskomkor az állami tanítóknak is minden ősszel, minden háztól küldtek valamit. Szőlőt, almát, bort, sajtot, disznótörli kóstolót. Vendégszögből ki nem hagyták.

Az első tanító nevét nem tudom, nem sokáig volt, úgy találták egy reggelre az iskolától nem messze, agyonverve. Utána már állami tanító lett, Molnárnak hívták, ez tanított apámék ide-jében, 1876 tájon. Követte a veje, ő tanított minket, úgy 1920-ig, innen nyugdíjazták.

Hármán már jártunk iskolába, a negyedik is feljön velünk össze. Egy könyvünk volt, ebben minden benne volt; történelem, mértan, földrajz, olvasmányok, versek is. Meg a hittan könyvünk, bibliánk. Palatábla, erre rongy köve, ráköp-tünk, a ronggyal letöröltük az írást, amit a pa-lavesszővel írtunk. És írtunk újat. Kezdünk vol-na felmenni az iskolába, de se ruhánk, se cí-pőnk. Azt mondja anyám apámnak:

— Hé-kám, a lányoknak már mönni kő a ziskolába, de nem tunnak emőnni, me nincs mibe. Hogy minnyájit ellásuk gúnyáva, ahhon sok péz kő.

(Folytatjuk.)